

Skötselplan för naturreservatet Älmteryd

1 Syftet med områdesskyddet

Syftet med reservatet är att

- upprätthålla de naturtyper som omfattas av habitatdirektivet i gynnsam bevarandestatus, dvs i minst samma areella omfattning och med oförminskad mångfald av för naturtyperna karaktäristiska växt- och djurarter.
- upprätthålla förekomsten av större vattensalamander, som omfattas av habitatdirektivet, inom området.
- bevara och utveckla den biologiska mångfalden, samt förutsättningarna för rödlistade och i övrigt ovanliga arter.
- långsiktigt återskapa en naturlig hagmarksflora på den betade åkermark som ingår i reservatet.
- bidra till att uppfylla riksdagens miljö kvalitetsmål för *ett rikt odlingslandskap*.

Syftet skall nås genom att

- betesmarken (hagen och den gamla åkermarken) beteshävdas väl.
- avenbokskogen brukas extensivt (plockhuggning kan förekomma).
- de små slätterängsresterna restaureras och slätterhävdas.

2 Beskrivning av skyddsobjektet

Prioriterade intresseaspekter:	
Naturtyper i N 2000	<i>Artrika torra – friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ 8,4 ha</i> <i>Lövängar av fennoskandisk typ 0,3 ha.</i> <i>Ek-avenbokskog av buskstjärnblommatyp 0,7 ha</i>
Arter i Natura 2000	större vattensalamander
Rödlistade arter	stortimjan (NT), granspira (NT), hartmansstarr (NT), större vattensalamander (NT)
Landskapselement	stenmurar, odlingsrösen, hamlingspräglade askar

Historisk och nuvarande markanvändning

Reservatet utgörs av gammal inägomark till Älmteryds by, och hela området har sannolikt hävdats som slåtteräng i äldre tider. På den ekonomiska kartan från 1918-19 är hagmarkens östra del markerad som hårdvallsäng, med smärre insprängda åkerlyckor, medan merparten av den västra delen redovisas som betesmark. Den nu betade åkern är på samma karta markerad som åkermark.

Inom två små ytor förekom lieslätter in på 1950-talet (skötselområde 3). De gamla askar som finns i den västra ängsresten hamlades till omkring 1940. Själva hagen har under en period varit delad i två betesfällor; en kohage och en hästhage. Den senast brukade åkerlyckan i hagmarken plöjdes sista gången i slutet av 1950-talet. Odlingsrösen visar var denna och andra lyckor har legat. Den nu beteshävdade åkern har brukats under lång tid. Inom en mindre del, närmast gårdstomten, förekom jordgubbs- och vinbärsodling under 1940- och 50-talen. Sedan omkring 1970 har åkern nyttjats som vall och betesmark. Konstgödning spreds till ca 1980, och därefter har endast begränsade mängder med naturgödsel körts ut på åkern, dock ej varje år. (Åke Axelsson, Älmteryd, muntl)

Byvägen som utgör reservatsgräns i öster har gamla anor. Den är en del av den landsväg som förband Lyckeby (Lyckå) med Bergkvara och Kalmar. Vägen har bl a benämnts "Kungsstigen". (Åke Axelsson, Älmteryd, muntl).

Beskrivning av bevarandevärden

Större delen av reservatet utgörs av en mosaikartad hagmark som innehåller torra-friska öppna betesytor, fuktängspartier, hållmarker, spridda busksnår samt dungar av bl a avenbok. I hagmarksområdet ingår också omkring 1 ha avenbokskog (tre små bestånd) med delvis lundflora i fältskiktet. I anslutning till hagens östra del, ingående i betesmarken, finns en tydligt avgränsad gammal slåtterängsyta med hamlingspräglade askar. Reservatets östra del består av en betad, relativt torr åker.

Hagmarken är en av de artrikaste och mest varierade i Blekinges skogsbygd. Tre rödlisade kärlväxtarter förekommer; stortimjan, granspira och hartmansstarr. Den sistnämnda har endast ett fåtal kända växtplatser i länet. Vidare märks hävdgynnade växter som loppstarr, backsippa, slåttergubbe, kattfot, darrgräs, svinrot, jungfru Marie nycklar, St Pers nycklar, nattviol och tvåblad. I reservatets nordvästra del finns två källor, i vilkas närhet växer bl a gullpudra och bäckbräsmå. Vid källorna har även påträffats den rödlisade större vattensalamandern. Några detaljerade uppgifter om förekomsten finns dock ej.

Hagmarkens naturvärden har varit kända sedan 1980-talet då vissa landskapsvårdsarbeten utfördes i området. I ängs- och hagmarksinventeringen 1988 och i den efterföljande bevarandeplanen för odlingslandskapet i Blekinge klassades Älmteryd mycket högt (klass 1). Hagmarken har vidare pekats ut i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet (område 80-210).

Prioriterade bevarandevärden

1. Naturtyper och arter som omfattas av habitatdirektivet
2. Rödlistade arter
3. Hävdgynnad flora (slätter- och hagmarksarter)

3 Referenser

Ekonomisk karta, blad 44 Granhult, 1918-19

4 Indelning i skötselområden

Skötselområde 1. Hagmark samt betesmark på gammal åker (14 ha)

Skötselområde 2. Slätteräng (0,3 ha)

Skötselområde 3. Avenbokskog (0,7 ha)

Skötselområde 4. Parkeringsplats (0,1 ha)

5 Mål och föreskrifter för skötselområden

Generella föreskrifter:

Spridning av gödning/gödsel och bekämpningsmedel skall inte förekomma i reservatet.

Skötselområde 1. Hagmark samt betesmark på gammal åker

Areal: 14 ha

Beskrivning

Mosaikartad hagmark med insprängda dungar av avenbok samt spridda askar, ekar och björkar (område 1 a). Även spridda busksnår med avenbok, slån och hagtorn förekommer. Flera vegetationstyper finns inom hagen, bl a fårsvingeltorräng, rödvenäng, örtrik friskäng och tuvtåteläng. Artrikedomen av hävdgynnade växter är stor, och tre rödlistade arter växer inom området; stortimjan, granspira och hartmansstarr. Större vattensalamander har observerats, men om arten förökar sig inom området är oklart.

Skötselområdet omfattar även en betad åkermark (område 1 b) som inte varit uppodlad sedan omkring 1970, samt i södra kanten en liten och artfattig hagmarksrest (1 c, även hävdad som äng i äldre tider). Den betade åkermarkens fältskikt hyser mindre inslag av hävdgynnade arter som gullviva och mandelblomma.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

För hagmarken (1 a) är kvalitetsmålet att habitattypen *artrika torra – friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ*, med dess stora biologisk mångfald, bevaras. Gynnsam bevarandestatus råder när artrikedomen av hävdberoende växter är stor. De rödlistade arterna stortimjan, granspira och hartmansstarr skall finnas kvar i oförminskade populationer. Detsamma gäller större vattensalamander. På den betade åkern är kvalitetsmålet att inslaget av hävdgynnade kärlväxter skall öka, och fältskiktet skall utvecklas i riktning mot naturlig hagmarksvegetation.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Hela området skall beteshävdas. Røjning av sly och buskar skall ske vid behov. De grannar som finns inom området skall avverkas/röjas bort. Det lilla delområdet 1 c skall i framtiden kunna restaureras och hävdas som slåtteräng om det bedöms som angeläget.

Skötselområde 2: Slåtteräng

Areal: 0,3 ha

Beskrivning

En liten ängsrest med hamlingspräglade askar. Fältskiktet innehåller relativt få hävdgynnade arter, bl a gullviva och St Pers nycklar.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Slåtteräng av typen *lövängar av fennoskandisk typ*. Inslaget av hävdgynnade kärlväxter skall öka. Gynnsam bevarandestatus råder när fältskiktet innehåller en stor andel av sådana arter.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Ängen skall hägnas och slåtterhävdas. Efterbete skall ske. Askarna skall hamlas.

Skötselområde 3. Avenbokskog

Areal: ca 0,7 ha

Beskrivning

Tre geografiskt skilda skogspartier med tät medelålders avenbokskog och lundartat fältskikt. Bland förekommande kärlväxter märks blåsippa, skogsbingel, ormbär, lundgröe, lundslok och storrams. Skogen ingår i betesfällan men uppvisar ingen betesprägel.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Avenbokskog av typen *ek-avenbokskog av buskstjärnblommatyp*.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

Begränsad plockhuggning kan ske för att öka ljusinsläppet till fältskiktet, något som skulle gynna bland annat förekomsten av blåsippa.

Skötselområde 4. Parkeringsplats

Areal: ca 0,1 ha

Beskrivning

En snårig, skogbevuxen kil i reservatets nordvästra hörn, utanför betesfållan. Genom området finns en gammal, tidigare samfälld (delad med Älmteryd 1:51) markväg.

Skötselmål och anvisningar för skötsel

En mindre parkeringsplats med utrymme för ett mindre antal personbilar skall anordnas i utkanten av området.

6 Jakt

- Jakt skall ej förekomma inom reservatet

7 Restaureringsplan

- Område 1 röjs från sly, ungträd, granar och nyetablerade buskar/snår (slån mm).
- Område 2 hägnas.
- De hamlingspräglade askarna i område 2 hamlas.

8 Friluftsliv och turism

Mål

Naturvårdsintressena är överordnade friluftslivets intressen. Naturreservatet *Älmteryd* skall utgöra ett levande dokument på artrik hagmark i östra Blekinge.

Restriktioner

Eldning är inte tillåten inom reservatet

Information

Vid parkeringsplatsen skall finnas information om naturreservatet.

Anläggningar

En parkeringsplats för ett mindre antal bilar skall anordnas i nordväst, inom skötselområde 4.

9 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Finans
Röjning/avverkning av sly, granar, ungträd mm	2003-2004	Skötselområde 1	Förvaltaren	1	Staten
Stängsling av slåtterängen	2003-2004	Skötselområde 2	Förvaltaren	1	Staten
Hamling av askar	Sker ca vart 5:e år med början 2004	Skötselområde 2	Förvaltaren	1	Staten
Plockhuggning av avenbok	Sker vid behov	Skötselområde 3	Förvaltaren	2	Staten
Anläggande av en mindre parkeringsplats	2003-2004	Skötselområde 4	Förvaltaren	1	Staten

10 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Årlig dokumentation av skötselåtgärder

- Tidpunkt och tidsåtgång för preciserade restaureringsinsatser
- Tidpunkt och tidsåtgång för underhåll av friluftsanordningar.

Tillsyn över föreskrifter

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn av föreskrifter.

Uppföljning av skötselmål

Förvaltaren bör följa upp skötselmål och skötselåtgärder med fem års mellanrum för skötselområde 1 och 2 samt med tio års mellanrum för skötselområde 2 och 3.

Uppföljning av kvalitetsmål

Uppföljning av naturtyper som omfattas av habitatdirektivet utförs vart tionde år av länsstyrelsen. Grunddokumentation av naturvärden, bl a förekomsten av större vattensalamander, skall genomföras under år 2003.

Uppföljning av kostnader

Utförs av Länsstyrelsen.

11 Finansiering

Staten bekostar: Åtgärder enligt skötselplanen som ej ingår i normalt jordbruk.